

ARRAZAKERIA FRANTZIAKO POLIZIAN

Izaera sistemikoa aitortu ezinean

Aurten berrogei urte Frantziako *banlieue* edo auzo popularretakoek “Berdintasunaren Aldeko eta Arrazakeriaren Aurkako Martxa” burutu zutela Marseillatik Parisera arte. Aldarrikapenen artean zuten polizien gehiegikerien bukaera. Orduz geroztik testigantzak, ikerketak, bideo-grabaketak biderkatu besterik ez dira egin, ordukoa berresteko: arrazakeria arazo sakona da Frantziako Polizian. Frantzian beltz ala arabiar batek zuri batek baino 20 aldiz kontrol gehiago izango ditu. Nahel Merzouk, Alhoussein Camara, Mohamed Bendriss dira, besteak beste, aurten poliziek tiroz hildako hiru gazte arrazializatu hobengabe. Panoramarik begira jarri gatzazkio ulertu nahian zergatik ez zaion arazoari benetako konponbide politikorik ematen.

VALERIE DUBOIS

Polizia eta arrazakeria Frantzian” izenburua du Frantziako Gobernuak gorderik atxikitako dokumentuak. Arrazakeriaren aurkako ministerioarteko delegazioko batzar zientifikoak 2021eko uztailean idatzitakoa da, baina isilean atxikitzea erabaki zuten gobernukideek. Aurtengo udan osoki plazaratu zuen *L’Humanité* komunikabide ezkertiarrek, *Charlie Hebdo*-k txosten horren aipamena eginik. “Hilabetetako lana biltzen du. Polizia, ikerle eta elkarteetako arduradun batzuk onartu dute errepublikaren oinarrian dagoen gai minbera horretaz mintzatzeari. Guztia zakarrontzira bota behar genuen? Ezin onartuzkoa da”, dio haserre ikerleen artean den Smain Laacher soziologoak. Argi du: “Moralki eta politikoki, akatsa izan da txostena publikatu ez izana”.

AEBetako Poliziak George Floyd afroamerikarra ito izanak haserre mundu mailara zabaldu zuen 2020ko maiatzean. Orduan erabaki zuen Laacherrek soa Frantziako Polizian jartzeari, argitzeko ea hor ere arrazakeria sistemikoaz hitz egin zitekeen –“Egun argiz izandako hilketa horrek arrazakeria sistematiakoaren berri eman dio mundu osoari”, adierazi zuen Joe Biden presidentek Floydren hilketaren biharramunean–.

Eranskinak kendurik, zazpi orriko dokumentua da eta 21 elkarrizketa ditu oinarrian. Poliziaren esparruko eragile esanguratsu andana entzun dituzte, tartean, DGPN Polizia Nazionaleko Zuzendaritza Orokorreko ikuskaria zein Polizia eskoletako hainbat arduradun. Txostenak bere horretan arrazakeria sistemikorik ez dagoela baldin badio

ere, arrazakeriaren presentzia baieztatzen du: “polizia arrazistak” badaudela eta oro har, polizien formazioan eta seipenean arrazakeria saihesteko lanketa nahikorik ez dela bideratzen.

Txostena gorderik atxikitzeaz gain, oinarrian dagoen batzar zientifikoak desegin zuen gobernuak aurtengo urtarrilean. “Inolako azalpenik gabe bideraturiko desegite horrekin, gobernuak argi eta garbi erakutsi digu edozein eztabaidari eta kritikari uko egiten diola. Koldarkeria intelektualaren adibide bikaina”, Laacheren hitzetan.

Alta, arazoa hor dagoela geroz eta nabarmenagoa da. Bideo grabaketek argira ekarritako jarrera bortitz arrazistak; polizien arteko Whatsapp taldeetako adierazpen arrazistak; eskuin-muturreko Alliance Polizia-sindikatuaren emaitza esanguratsuak –botoen %49,45 esku-

NEMA BRAHIM

HEDI, LAU POLIZIEK JIPOITURIKOA. Burura tiro egin eta lau polizik jipoitu zuten Hedi, Nahelen heriotzaren ondorengo matxinaden testuinguruan –bera ez zebilen kale borrokan–.

ratu zuen abenduan, Unsa Police sindikatuarekin batera osatu hautagaitzarekin-; *banlieue* edo auzo popularretakoek pairaturiko itxuraren araberako kontrolen frogak... guztiak bat datoz baieztatzeke arrazakeria arazo larria dagoela Frantziako Polizian. Funtsean, uztailean Yougov-ek egindako inkestaren arabera hamar herritarretatik zazpi uste dute hori horrela dela. Nazio Batuen Erakundeak abisua luzatu zion Pariseri ekainaren 30ean: “Bada garaia polizien artean dagoen arrazakeria eta diskriminazio arazo sakonei begiratzeko”. Nazio Batuetako giza eskubideen goi-komisaria Ravina Shamdasanik piztu zuen alarma. Berehala gogorki kritikaturikoa izan zen eta “oinarririk gabekotzat” jo zituen gobernuak bere adierazpenak.

POLIZIA KONTROLAK JUSTIZIAREN AITZINERA

Kontrol diskriminatzaileak bukatzeko neurriak eskatu zizkieten 2021eko urtarrean sei eragilek Frantziako Gobernuari. Tartean daude Amnesty International edo Human Rights Watch Gobernu Kanpoko Erakundeak eta auzoetako hainbat elkarte. Erantzunik ez ukanik, Justiziarren aitzinera eraman dute arazoa. Ez da lehen aldía, eta ikusirik gobernukideen jarrera ez da azkena ere izango.

Banlieue-etako lekukotasunetatik administrazio bulegoetako ikerketetarako badaude itxuraren araberako kontrolen frogak. Frantziako presidentek izendaturiko Eskubideen Defendatzai-leak ere plazaratu zuen datu kezagarria 2017an: Frantziako Estatuan gazte beltz ala arabiar batek zuri batek baino hoge aldiz aukera gehiago du Poliziaren kontroltan geldiarazteko. Amnesty Internationalek argi du: “Diskriminazio-ezaren printzipioa bermatzen duen segipen zorrotzik ez dagoenez, poliziak eskumen zabalegiak ditu eta horrek ematen die kontrol diskriminatzaile horiek egiteko aukera”.

Jadanik 1992an txosten batek zioen “ezin ukatuzkoa” zela Poliziaren “eguneroko” arrazakeria. Urte horretako Giza Eskubideen Nazioarteko Federazioak eskaturiko ikerketan irakurri daitezke baieztapen horiek. Txostenean “kultura arrazista” terminoa erabiltzen dute. Ondokoa ere nabarmentzen dute: “Hierarkian goian direnen pasibotasunak, edo konplizitateak, ahalbideturikoa da”.

Hain zuzen, 30 urte pasa badira ere, begien ixte horrek bere horretan segitzen du. Gainera, Polizia-sindikatuak gobernuari begira duten eragina ikusirik, pasibotasun edo konplizitate hori esparru politikoan ere sendi da. “Gobernuek

ongi tratatu nahi dute Polizia, horregatik ia ez dute gai minberatsu horiei buruz hitz egiten”, zioen 2020an Carole Reynaud-Paligor historialariak France 24 telebistan. France TV-k ekoizturiko *Police: quand les syndicats font la loi* (“Polizia: sindikatuek legea egiten dutenean”) dokumentalak aurkezten digu Polizia-sindikatuaren menpeko eta manuko dela Barne ministerioa. Arrazakeriaren arazoa mahai gainean ez jartzeko erabakia hobeki ulertzen da hori jakinda.

Oroit gara zer nolako erantzuna ukan zuen 2020ko ekainean Barne ministro Bernard Castanerrek, erabaki zituenean itotzeko teknikaren debekua eta “frogaturiko arrazakeria” kasuen zigortzea: gauean berean sindikatuarekin batu behar izan zuen; protestarako eta desobedienezko deia luzatu zieten sindikatuek poliziei, eskuburdinak lurrera botaz ekintza sinbolikoak burutu zituzten ezker eta eskuin; eta azkenean, Barne ministro kargua kendu zitzaion.

Adierazpen horiek egin zituen bideo-grabaketa bati esker ezaguturiko indarkeria eta arrazakeria kasu baten biharamunean: kontrol batean ageri dira hiru polizia Cédric Chouviat itotzen, errepikaturiko “itotzen ari naiz” abisuei kasurik egin gabe. Biharamunean hil zen ospitalean 42 urtekoa. Baina berdin

BRAHIM CHANCHABI

1983KO MARTXA. Berdintasunaren Aldeko eta Arrazakeriaren Aurkako Martxa burutu zuten 1983an Marseillatik hasi eta Parisera arte. 100.000 lagun batu ziren hiriburuan. Ordungo aldarriek gaurkotasun handia dute oraindik.

dio: gehiegi hitz egin zuen Castanerrek, Polizia-sindikatuak gustuko ez duten adierazpena egin zuelako. Aulkia hartu zion Gerard Darmanin berehala lerrokatu zen: “Pertsonalki, Polizia-bortizkeria hitza entzuten dudanean itotzen naiz. Bai Poliziak indarkeria bideratzen du, baina indarkeria legitimoa da”.

POLIZIA-SINDIKATUEN BOTEREA

Segurtasunaren Beauvau deitu jardunaldiak martxan zirela jaso zuten “Polizia eta arrazakeria Frantzian” txostena gobernukideek. “Segurtasunaren politika publikoa modernizatzeko” antolatutako zituen Emmanuel Macronek hausnarketak horiek, beti ere “polizien, jendarmeen eta frantses guztien mesedetara”. 2021eko otsailetik irailera zazpi mahainguru bideratu zituen: polizia eta herritarren arteko harremanak; Poliziaren eta Jendarmeriaren segipena; Polizia eta Justiziaren arteko harremana; kontratazioa eta formazioa; arrisku psikosozilogikoen aurrean poliziaren babesak; ordenuaren mantenua; barne-kontrola; baldintza materialak eta bideo grabaketak.

Ez zen hitz egin Polizia-indarkeriaz – alta, auzo popularretatik atera eta hirien erdiguneetan ere begibistako bihurtu zaigu, batez ere Jaka Horien mugimenduetan geroztik– ezta arrazakeriaz ere. Are

“
Genealogia historiko bat dago: [esklabotza garaia] milizak, Aljeriarrak torturatu eta ito izana, eskuin muturreko sindikatuen onartzea...”

Françoise Verges

gehiago, poliziei babes osoa berresteko unea izan zen. “Konfiantza osoa” bideratu zien Jean Castex Lehen ministroak: “Nire uste sakonez, barne segurtasun indarren gehiengo handiak du egunero lan bereziki zaila egiten eta hori arauak zorrozki errespetatuz”. Hots, “Polizia eta arrazakeria Frantzian” txostenak zekarrenak ez zuen lekurik hor.

Polizia-indarkeria eta arrazakeria barnebiltzen dituen Michel Zecler rap-ekoizleak pairatutakoari Macronek emandako erantzuna izan zen *Segurtasunaren Beauvau*-a. 2020ko azaroaren 21ean lantokira zihoala, hiru poliziek geldiarazi, sei minutu luzez jipoitu eta irain arrazistez estali zuten. Bideozaintzarako kamara batek grabaturiko irudiei esker jakin zen egia –polizien bertsioaren arabera “indarkeria” eta “oldarraldia” burutu zituelako jipoituak–. Azaroaren 30ean aitortu zuen Barne ministro Darmaninek: “Baliteke aspalidikoak diren arazo estruktural batzuk egotea”. Baina hori baino gehiago ezin zezakeen erran, eta are gutiago egin. Castanerrek berandu ikasi zuen, baina ondorengoek badakite.

Argi gelditu zaigu uda honetan, Nahel Merzouk 17 urteko frantses-aljeriarraren heriotzarekin. Hor ere pertsona batek unea filmatu izanari esker plazaratu zitzaigun egia: kontrol batean, tiroz hil zuten gaztea ekainaren 27an. Lehen

adierazpenean “ezin barkatuzkotzat” eta “ezin ulertuzkotzat” jo zuen gertatutakoa Macronek eta hildakoaren hurbilekoei “sostengua” eta “atxikimendua” bideratu zizkien. Baina, Polizia-sindikatuak haserreturik, berehala kokatu zen berriz beren aldean, biktimarentzako urrikimendu oro haizatu eta poliziak itsuki sostengatu zituen.

Alliance eta Unsa sindikatuek zabalduko agiri ofizialak herritar, eragile sozial, eta hautetsi andanaren kexua eta harridura eragin bazituen ere, presidentek bere horretan segitu zuen. Gerra zibilerako deia zirudien polizien mezuak: “kaltekorren” eta “basatien tropelen” [banlieue-etako matxinatuak] aurkako “gudurako” deia luzatu zuten.

Bederatzi gau iraun zuten matxinadetan. Gobernuak errepresiora mugatu zuen erantzuna: 40.000 polizia eta jendarme mobilizaturik –2005eko matxinada gogoangarrietan baino hiru aldiz gehiago– eta 4.000 atxiloteta zortzi egunez, erdia baino gehiago epaiturik eta 1.800 kartzelara kondenaturik. Arreta gurasoengan jarri zuten gobernukideek, atxiloturiko umeen gurasoak zigortzeko bidea irekiz –laguntza sozialak moztu ala “bi urteko zigorra eta 30.000 euroko isuna”–. Orduz geroztik, hirigintzako politikari dagokionez, ez da ezer berri planteatu. Ezta arrazakeriari eta indarkeriari dagokienez ere.

Egun horietan hamar salaketa jarri ziren IGPN polizien inspektoretzan, eta ikusteke dago zer nolako erantzuna emanen zaien. Kasu larrienei dagokionez, hildako bat, herritar bat koma egoeran eta hamarnaka kolpatu eragin zituen errepresioak. Poliziak LBD bola jaurtigailuz buruan kolpaturiko eta ondotik jipoituriko Hedi R.-ren kasua dugu gehien aipaturikoa. Bideozaintzarako kamara bateko irudiek eta lekukoaren testigantzek polizien bertsioa gezurtaturik, lau polizia galdekatu zituzten. Hiru kontrol judizialpean aske eta laugarrena, LBD bola jaurtitzailea, preso sartzeko erabakiak Polizia-sindikatuaren haserrea piztu zuen eta berriz abiatu zuten protesta mugimendua: lan uzteak edota zerbitzu minimoak errepikatu zituzten ehunka poliziek. Sindikatuekin bildu behar izan zuen Barne ministroak uztaila bukaeran, eta satisfos atera ziren bilerratik: “Entzun nahi genuena erran digu ministroak. Gurekin lerrokaturik da”, Alliance-ko bozeramailearen hitzetan. Azkenean, aske utzi zuten laugarrena ere, kontrol judizial pean.

METATUZ DOAZEN GEHEGIERIAK

Nahelen hilketa izan da matxinaden detonagailua. Baina beste bat izan zitekeen, berdin-berdin. Hogezi egun lehenago, 19 urte zituen Alhoussein Camara ginearra hil zuen tiroz Poliziak. Iaz 39 herritar hil zituen Frantziako Poliziak, eta aitzineko urtean 52. Eta gerora ere bide beretik jarraitzeko arriskua dago, ikusirik oinarrian diren arazoei ez zaiela begiratzen: hiritik bazter, ghetto batzuetan metaturik mantentzea migratzaileen alaba-semeak; lan mundutik baztertuak izatea; polizien kontrol diskriminatzaile errepikakorrek jasatea; zerbitzu publikoak auzo horietatik ia desagerrarazi izana; komunikabideetan zabalduriko gaizkilearen eta basatiaren estigmak pairatu beharra, eta abar.

Politologo dekolonial Françoise Vergesek dio iraganean dagoela gaitz horren oinarria: "Errotik arrazista den zeezer dago Frantziako Poliziaren erakundearen. Genealogia historiko bat ageri da [esklabotza garaiko] landaketetako miliza armatuetatik hasi eta Polizia kolonial, kolaboratzaile, faxista eta antisemitaraino. Aljeriarrak torturatu, hil eta ito zituen, eskuin muturreko sindikatuak onartu ditu. Bere formakuntza militarista eta gizonkerian oinarritua da". Poliziek ezinbesteko zeregina zuten esklabotzak eta kolonialismoak berekin zekarten menpekotasuna bermatzeko. Hor dugu adibidez, XIX. eta XX. mendeetako Indigenaren Kodea, kolonizatuei bideraturik zigor-erregimen berezia.

Orduz geroztik, auzo popularretako errealitatea ere dugu genealogia horren parte. Bigarren Mundu Gerraren bihararen ondoren, lan-indarra lortzeko immigrazio-politika bat bultzatu zuen Frantziako Estatuak -milaka eta milaka langile ekarraziz Aljeriatik, Marokotik, Tunisiatik,

LE BONHOMME LIBRE

POLIZIA-SINDIKATUEN PRESIOA. Azken urteetan begi-bistakoa izaten ari da Polizia-sindikatuak Gobernuarengan duten boterea. Mobilizazioen bidez indar harremana beren alde daukate eta gobernukideek nekez egin dezaketek polizia-sindikatuaren aurka.

Auzo popularretako "basatien tropelen" aurkako "gudurako" deia luzatu dute polizia-sindikatu nagusiek

Italiatik, Portugaletik eta Espainiatik-. 1960ko hamarkadatik aitzina, hiri bazterretan eraiki zituzten dorreak, bertan aterpetzeko asmoz. Laster agertu zen hirigintza eredu horrek ez zuela kohezio soziala bermatzen eta kaltegarri ere zitzaiela bertakoei. *Sarcellite* neologismoarekin izendatzen hasi ziren bizileku horiek dakarten depresio eta asperdura izaera -Sarcelle *banlieue*-ko batek hitz

hori erabili zuen elkarrizketa batean, bere gaizki-izatea izendatzeko-. 1979an izan zen auzo horietako lehen matxinada, Poliziaren gehiegikeri batek pizturik. 1983ko martxoaren 28an gose greba abiatu zuten Minguettes deitu Lyoneko auzo popularreko gazte batzuek. Ondokoa zioen beren agiriak: "Ekintza hau dator [Polizia] indarkeria berrien ondorioz, eta batez ere etorkin jatorria duten gazteentzako gogortuz doan giroari erantzuteko: arrazismoaren suspertze nabarmena, langabezia, gure auzoen hondatzea, Lyon metropoli-eremuan etxebizitza berriak lortzeko ezintasuna eta beste". Berdintasunaren Aldeko eta Arrazakeriaren Aurkako Martxarekin eman zioten jarraipena grebari: urriaren 15ean 30 lagun abiatu ziren Marseillatik eta 100.000 iritsi ziren Parisera abenduaren 3an. Orduz geroztik 40 urte pasa badira ere, gaurkotasan handiegia izaten segitzen du garaiko irakurketak. ●

www.bertsozale.eus
www.bertsosarrerak.eus

MUNGIA Urriaren 1ean, domeka, 17:00etan, Olalde Aretoan

Araitx Katarain Mugarza, Izaro Bilbao Arostegi, Koldo Muriñ Aldamiztebarria, Mikel Goiriñena Larrazabal, Peru Vidal Gurrutxaga eta Txaber Altube Sarriñandia. Gai-jartzailea: Zihara Enbeita Gardoki.

ERANDIO Urriaren 22an, domeka, 17:00etan, Merkatu Zaharrean

Ander Sarriugarte Garcia, Garazi Navarro Ugarteburu, Igor Galarza Inbausti, Imanol Uri Albizuri, Paule Ixiar Loizaga Legarra eta Unai Mendiburu Valor. Gai-jartzailea: Idocia Anzorandia Kareaga.

KANPORAKETAK

GERNIKA-LUMO Urriaren 8an, domeka, 17:00etan, Lizeo Antzokian

Arkaitz Zipitria Mendizabal, Bittor Altube Sarriñandia, Ibañ Amillategi Omaetxebarria, Iker Caritagoitia Astigarraga, Julen Ibarquengoitia Odonika eta Mikel Retolaza Etxebarria. Gai-jartzailea: Itxaro Juaristi Olaetxea.

IGORRE Urriaren 29an, domeka, 17:00etan, Lasarte Aretoan

Aissa Inbausti Aburruza, Asier Galarza Garai, Eneko Aldana Carrasco, Janire Arrizabalaga Munduate, Jone Larrinaga Dañobeitia eta Oihana Bartra Arenas. Gai-jartzailea: Amaia Ugalde Begoña.

ARRIGORRIAGA Urriaren 15ean, domeka, 17:00etan, Lonbo Aretoan

Garikoitz Sarriugarte Onaindia, Iker Uriarte Urrutia, Inazio Vidal Gurrutxaga, Iruri Altzerreka Martínez, Josune Aramendi Perez eta Lurdes Ondaro Mallea. Gai-jartzailea: Igor Menika Bengoetxea.

LEKEITIO Azaroaren 1ean, eguaztena, 17:00etan, Ikusgarri Zinemaren

Aitor Arrutia Azkueta, Beñat Bilbao Landa, Eneko Abasolo Txabarri, Koldo Gezuraga Sejjido, Maite Sarasola Isazelaia eta Peru Irastorza Santxo. Gai-jartzailea: Beñat Vidal Gurrutxaga.

BIZKAIKO
BERTSOLARI
TXAPELKETA
2023.

Antolatzailea

Babesleak

bbk

Loguntzailea

MICHEL KOKOREFF

Polizia-sindikatu ekilako kogestio batean dabil botere politikoa

Historia errepikatu zaigu 2023ko [Frantziako auzo popularretako] matxinadekin. 2005ean bezala, Poliziarekin izandako topaketa hilgarri bat izan dute txinparta. Bi haserre erakustaldi horien arteko antzekotasunak begi-bistakoak izan arren, osagai berriak ere agertu dira. COVID-19 biharamuneko lehenak izan dira, eta osasun krisiak ahulduriko auzoetan iragan dira. Aurrekaririk gabeko arpilaketak ere eragin dituzte. Deigarriena, ordea, gobernuaren erantzunaren ahultasuna izan da, segurtasunari mugaturikoa, keinu sendorik gabekoa. Michel Kokoreff soziologoak ondorio argia marraztu dio QG komunikabideari: Frantziako botere politikoa Polizierekiko duen mendekotasun gero eta handiagoak agindutako ukatze kolektibo baten aitzinean gaude.

 BESSMA SIKOUK

Artikulu hau *Quartier Général*-ek argitaratu du eta CC by-sa lizentziari esker ekarri dugu.

Nola esplikatu ditzakegu ekaineko matxinadak?

Kontingentzia eta arrazoi estrukturalak ditugu matxinaden oinarrian. Bistan da, bideo hori daukagu, milioika gara ikusi izan dugunok. Argi gelditu da [Nahelen atxiloketan] ez zegoela obeditzeko errefusarik, ezta zilegizko defentsarik ere. Poliziaren hilketaren bideoa oso laster zabaldu zen sare sozialei esker, eta baliteke hori izatea 2023ko jazarraldien berezitasuna, 1976-1977 urteez geroztik izandako matxinadekin alderatuta. Aldi honetan ezin izan dute Estatu-gezur batean oinarritu botere publikoen eta jendartearen erreakzioa, 2005ean Zyed Benna eta Bouna Traoreren hilketekin erran izan zuten bezala.

Harridura eragin du, bideoak, gainera, areagotu duena. George Floyden kasuarekin konparatzekoa da, zeinetan ager den hilzorian, zortzi minutu luzez. Nahiz eta nazioartean dimentsio handiagoa eduki Floyden kasuak, kausa berek efektu berak ondorioztatu dituzte. Gazteria/Polizia harremana okertuz doa auzo popularretan. Kontrol diskriminatzaileak eguneroko ogi dituzten testuinguruan, eta Poliziaren hilketa eta gehiegikeria andana bizitu ondoren, Nahelen heriotza izan da sua piztuarazi duen txinparta. Mezua argia dute: nahikoa da!

Badakigu zailtasun sozialak metatzen zaizkiela auzo horietakoei. Arazo horien dimentsio etno-arraziala ere hor da. Ghattizazioa, arrazakeria sistemikoa eta

instituzionala, Poliziak bideratzen ditu, baina bestelako instituzioek ere, eskolak batik bat. Goitik bideraturiko arrazializazio gisa bizi dute beraien esperientzia soziala bertako anitzek: ez dira gainerateko herritarrak bezalakoak eta instituzioek –hau da, Estatuak, Errepublikak– eta komunikabideek eraikitako identitate etno-arrazialari (edota erlijioso) mugatuak dira etengabe. Azken 40 urteetan identifikaturiko eta aztertutako osagai horiek guztiak elkaturik, lehergarri bihurtu zaigu egoera. Ez da batere harrigarria.

Pankarta batek hunki ninduen, arras ongi laburbiltzen digulako egoera: “Zenbat Nahel ez dira filmatuak izan?”. Kontua ez da bideoaren papera goraiatzea, baizik eta ohartaraztea adin txikiko anitz

identifikatu direla Nahelen hilketan; haiek ere kontrolatuak direlako noiznahi, nahiz eta droga-ekonomiaren parte ez izan eta eskolan ibili. Errealitatea biziki konplikatu dute, eta horrelako hilketa bat gertatzen denean, bat-batean egunero hori jasanezina bihurtzen zaie.

Konfinamenduaren ondorioa ere kausitu dezakegu azken matxinadetan. COVID 19-aren biharamuneko lehenak izan dira. Biziki gogorki bizitu zuten pandemia garaia, zigor hirukoitza pairatu zutelako: lanerako lehen lerroan ziren, arrisku gehien hartzen zutenak ziren, eta aldi berean, horiek ziren kontrolatuak, atxilotuak eta zigortuak.

Zein da matxinada horien zentzua?

Matxinada bat herri altxamendu espontaneo da, antolatu gabekoa, Robert hiztegiaren arabera. Hor ditugu, Antzinako Erregimeneko *emozio handiak* edo *go-searen matxinadak* adibidez. Testuinguru ezberdina izanik ere, logika berak funtzionatzen du *heriotzaren matxinada* horietan, hau da, Poliziaren homizidioek eragindakoetan. Istiluak beti dira haserrearen, amorruren, ezintasunaren, injustizia sentimenduaren adierazpena. Apurketak badira, sua pizten da... eta Poliziari jaurtikitzen zaizkio harriak, hain zuzen, haserrearen kausa izateaz gain, Estatuaren beso armatua delako. Baita ez-entzunarena egiten duen hipokrisia sozialarengatik ere. Martin Luther Kingek zioen 1967ko diskurtsoan “jendar-tean entzuten ez direnen hizkuntza da matxinada”.

Sekuentziak badaude matxinadetan: lehenik, emozioarena, herrarena, ulertu ezinarena, injustiziagatik. Beste mugimendu sozialei alderatuta, haserre hori pelikula-mutua da, desfingatu beharrekoa. Alabaina, sinplea da: ez obeditzeagatik poliziak tiroz hiltzeak erran nahi du Nahelen biziak ez duela beste 17 urtekoena bezain bat balio. Beste horiek hobe sortu ziren, bizi maila ertain edo altuko auzoetan dira eta ez dira migratzaileen ondorengoak. Erraz eskuragarri dituzten eraikin publikoen hondaketa dugu ondotik. Matxinada tokian-tokikoa da. Ezohikoa da metropolien zentrorra joatea suntsitzeko. Eskuragarri den horrek erranahi sinbolikoa du, botere publikoa erreprezentatzen duelako, beren aurkakotzat, arrazistatzat, xenofobotzat, baita islamofobotzat ere daukatena. Adierazgarria da andaturiko edota lapurturiko komertzioen eta instituzioen mapa: ez dute lekuko komertzio tipia lapurtzen.

E. BRONCARD / HANS LUCAS

Nola esplikatu lapurketak, aitzinekoekin alderatuta berritasun izan direnak?

Bai horrela da, beste fase batean sartu gara, lapurketena. Oroitarazi dezagun Ingalaterran (2011) edo AEBetan (Los Angeles 1992) ez bezala, arras bakanak direla Frantzia. Ezagutzen dudun salbuespen bakarra Vaulx-en-Velin-ekoa da, 1990ean, lapurturiko eta erretako zentro komertzialarekin. 2023an lapurketak egon dira, auzoetan eta auzoetatik kanpo ere. Herritarrak harriturik gelditu dira, Pariseko ala Marseillako denda handien lapurretekin. Hipotesia bikoitza dut fenomeno atipiko hori azaltzeko. Batetik, gazte matxinatu batzuen profesionalizazioa dugu –auzokoen artean *txikiak* izendaturikoak–, bereziki motibatuak eta antolatuak azaldu zaizkigunak. Baina bestetik, une batean eragileak aldatzen dira, eta bando edo talde batzuentzat ustegabeko aukerak dira matxinadak eta uneaz baliatzen dira dendak lapurtzeko. Baina, horri dagokionez ere, harrigarria al da? Mutil eta neska gazte horiek ere kontsumo-jendartearen parte dira. Etengabe goraipatzen dizkiegu alde onak, baina ondasun horiek eskuratzeko bidean hamai-ka traba dituzte normalean. Denboran lotuak dira matxinadak eta lapurretak, baina egileen, egin moldeen eta antolaketaren moduen artean haustura handiak ere badaude. Matxinadaren sekuentziak egin beharra dago, guztia zaku berean ez sartzeko eta arretaren norabidea modu hipokritan ez aldatzeko. Lehen egunean, enpatia zen nagusi; bigarrean, “hara

kale borroka berriz dator”; hirugarrean, lapurretak; eta laugarrenean, gurasoei zuzentzea, Dupond-Morettiren abisuari segi, beren haurrak zaintzen ez dituzten gurasoei 30.000 euroko isuna bideratuz. Soaren lekualdatze horren petzero izan behar ote gara? Ez dut uste.

Zer diozu komunikabideek egindako jarraipenaz?

Amnesia kolektiboak nau harritzen. Oso laster ahazten da dena. Irudiak, komentarioak, analisiak, inkestak, kridaren oihartzunak... guztia bada, eta hortik gutxira dena doa ahanzturara. Ondoko jazarraldira arte. Atentatu terroristei ala COVID 19-ari dagokienez, berdina gertatu da. Matxinaden historia? Ez da existitzen. Soziologo eta ikerlariek ondorio, arazo, aterabide berak errepikatu behar dituzte aldi oro. Goizegi hil zitzaigun lankide eta adiskide Didier Lapeyronniek zioen: “Sei urtero elkarrizketa berdina egiten dut”. Hala ere, “bortizkeria handia” salatzen duten komunikabide handien homogenizazioaren ondoan, *Mediapart* bezalako komunikabideak ere baditugu. Terrenotik egindako kazetaritzari esker lortu daiteke irakurketa polizialean oinarrituriko eskuin-muturraren eta muturreko eskuinaren diskurtso eroa gezurtatzea. Orohar, auzo popular horietako eragileak, eta batez ere militanteak ikusezin bihurtzen dituzte. Lehen lerroan direnei ez zaie mikrofonoa luzatzen. Alta, badituzte gauzak errateko. Baina ez dira entzuten, ez zaie hitza ematen, *ahotsik gabekoak* bihurtzen dituzte.

“ ”

*Goitik bideraturiko
arrazializazio gisa
bizi dute beren
esperientzia soziala auzo
popularrerako anitzek*

Zer parekatu daiteke 2005eko matxinadekin?

Lehenik eta behin, immigrazio post-kolonialaren ondoko pertsona baten heriotza dugu bietan, Poliziarekilako interakzio batean eta baldintza arraroetan gertaturikoa. Testuingurua ere bai. Bietan dugu Poliziaren tentsioz, kontrolez, interbentzio bortitzez eta presioz beterikoa testuingurua. Ongi ulertu behar da fama txarreko auzo horietan Polizia dela Estatuaren azken ordezkaria, baita bakarra ere, zerbitzu publikoak desagertuz joan zirelako poliki-poliki. Doi bat estrapolatuz, erran nezake jomuga sinboliko bihurtu dela Polizia, gazteen artean zentzua galdu duten bestelako jomugak ordezkatzuz –klasearen etsaia, burgesia, patronala–. Arrazoiak dituzte: ez dute lan esperientziarik edota kontratu txikiak dauzkate. Auzo popularreran etsaia Polizia da, Estatuaren ordezkaria dena, eta Poliziarentzat gazte horiek jendailak dira, kaltegarriak. Bien artean ez dago mediazorik, gerran daude. Zabalpena da hirugarren antzekotasuna. Motelagoa lehenean, biziki zalua bigarrenean, baina tokian-tokitik maila nazionalera pasa dira biak.

Zein bilakaera espero dezakegu?

Hainbat eragile politikok, sindikalistak eta ikerlarik Polizia erreformatzeko proposamenak landurik dituzte, azkenean, hori delako gaia. Baina, errealtatetik arras urrun dago Gobernuak, ez du egoera lasaitzeko urrats bakar bat ere bideratu, ez bada gehiengoan diren Polizia-sindikatuak loreak banatzea. Horregatik, nire beldurra da ondoko hilketan berriz ere piztea sua. Nagusiki arrazoi politikoen-

gatik, badirudi ezinezkoa Polizia erreformatzea. Inguruko herriekin alderatuta begibistakoa da aldea. Obeditzea errefusatzegatik 20 hildako izan ditugu 2020az geroztik; Alemanian hamar urtez bakarra dute. Gurean *statu quo*-a da garaile, edo hobeki erran arazoari ez begiratzeko jarrera: arma hilgarrien edo LBD gisako hilgarritasun ahuleko armen erabilpenaren zabalkundea, kolpatuak, in-punitatearen kultura, arduren ez hartzea –eta hori sistemaren goi mailatik hasita–. Hori horrela ondoko drama arte. Ikusirik Poliziaren eta Frantziako jendartearen zati bat *lepenizatzen* ari dela [Le Penen aldeko bihurtzen], kontrolatu gabea dirudi egoerak. Ezkorra naiz geroari begira.

Alta, Poliziari buruzko eta bere arrazakeria sistemikoari buruzko txostenak publikatu ditu Eskubideen Babesleak. Lan bikaina egin da, aterabideak atzeman nahian, berez ez litzatekelako fatalitatea izan beharko. Poliziaren erreformatzeaz ezin da mintzatu eta horrek berak boterearen hauskortasuna islatzen digu. Bote-reak bere Poliziari esker zutik jarraitzen duela erratea ez da erabat absurdoa, nahiz eta, paradoxikoki, azken hori ez duen gehiago meneko. Eztabaida publikoa oso polarizatuta dago Frantzian: polizien alde direnak, diotena immigrazioa dela matxinaden benetako kausa; eta berez aurka direnak, laxoak, aukera errepublikarretik arras baztertuak direnak, nahiz eta proposamen interesgarriak ukan. Biziki zaila da polarizazio horretan kokatzea, diskurtso kritiko orok duelako diskurtso erreazionarioa elikatzen, eta alderantziz, komunikabideetako etengabeko desinformazioak erradikaltasuna elikatzen duelako. Anitz

ikasi dezakegu Frantziatik haratago jarriz soa. AEBetan egon da eztabaida: Polizia armagabetu behar ote da? Diru gutiago bideratu behar ote zaio? Gehiago kontrolatu behar dea? Armamenduaz ere gogoetatu dezakegu. Guztiek berdin armatua izan behar dute ala gazteenek, guti edo gaizki formaturikoek –eta eremu gogorrenetara bideraturikoek– gutiago? Inpedendentea den egitura bat jarriko al dugu segipena egiteko? Hiltzeko baimena ematen dien 2017ko legeaz hitz egingen dugu? Arazoa da Poliziaren instituzioak ez dituela erreforma horiek nahi, daukanari lotzen zaiola fermuki, daukan sostengua ala etsaigoa maneiatur.

Gainera, exekutiboak geroz eta neurri liberal gehiago hartzen ditu. Argi gertzen ari zaigu 2016az geroztik. Botere politikoak polizien beharra du, eta Alliance bezalako sindikatuarekin kogestioan ari da, herritarren haserre legitimoaren eta demokratikoaren gainetik pasaz aitzina egiteko. Azken matxinadetan polizientzako estatutu berezia galdetu zioten sindikatuak, auzibideetarik dispentsatuak izateko gisan. Ikertzaile, biktima, lekuko eta orain epaile? Demokrazian gaude ala erregimen autoritario batean? Maiz entzuten dugu Le pen helduko zaigula ondoko presidentzialetan. Baina, jakin Polizia-sindikatuaren eta Barne ministerioaren arteko kogestioarekin aro aurre-faxista batean garela, nahiz eta horrelakorik ez duten aitortu nahi. Ukapenean izan ordez, ondoko herriei begiratzen ahalko genieke. Alemanian, adibidez, giroa baretzeko estrategian daude. Hainbat pista daude, baina Frantziako polarizazioak ez digu ahalbidetzen. ●